

STANOVISKO REPUBLIKOVEJ ÚNIE ZAMESTNÁVATEĽOV

Zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov

<https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/SK/LP/2021/744>

Materiál v pripomienkovom konaní do 21.12.2021

Stručný popis podstaty materiálu najmä jeho relevancie z pohľadu RÚZ

Materiál bol predložený do medzirezortného pripomienkového konania Ministerstvom spravodlivosti SR na základe Programového vyhlásenia vlády Slovenskej republiky na roky 2021 až 2024

Cieľom a obsahom materiálu je najmä:

Návrhom zákona sa má komplexne upraviť Trestný zákon v súlade s programovým vyhlásením vlády Slovenskej republiky, potrebami aplikačnej praxe a reagovať na súčasné zvýšené riziko hybridných hrozieb a šírenia dezinformácií.

Prvýkrát od prijatia Trestného zákona sa zvyšuje hranica malej škody z pôvodných 266 eur na 500 eur a zavádza sa nová kategória škody - škoda mimoriadne veľkého rozsahu, ktorej hranica je najmenej 1 000 000 eur, ktorá nachádza svoje využitie najmä pri daňových trestných činoch a trestných činoch proti životnému prostrediu, ktoré sú v intenciách Slovenskej republiky nezriedka páchané v tomto rozsahu. Súčasne sa pri väčšine daňových trestných činoch a trestných činoch proti životnému prostrediu hranica trestnosti posúva na hodnotu väčšej škody.

Kľúčovou zmenou je aj kompletná zmena filozofie v trestnom stíhaní drogových trestných činov. Zaobstaranie omamnej alebo psychotropnej látky alebo rastliny a huby obsahujúcej tieto látky najviac v malom množstve pre vlastnú spotrebu, teda nie na účel ďalšej distribúcie, sa nebude považovať za obchodovanie s omamnou látkou alebo psychotropnou látkou. Zavádza sa nový mechanizmus ustanovenia množstiev omamných a psychotropných látok.

Obdobne sa mení aj právna úprava nedovoleného ozbrojovania a obchodovania so zbraňami. Návrhom zákona sa ustanovuje pre potreby trestných činov nedovoleného ozbrojovania a obchodovania so zbraňami množstvo vychádzajúce z kusov alebo hmotnosti streliva, strelných zbraní, hromadne účinných zbraní, výbušnín, výbušných predmetov a munície. Súčasne sa zavádza aj definícia hromadnej zbrane.

Návrhom zákona dochádza aj k prehodnoteniu a precizovaniu viacerých skutkových podstát. Súčasne sa pri všetkých trestných činoch proti životnému prostrediu zavádza jednotný kvalifikačný znak, ktorým je rozsah činu, namiesto súčasného nesystematického používania pojmov rozsah, škoda a prospech.

Návrh zákona má nadobudnúť účinnosť dňa 01.06.2022

Postoj RÚZ k materiálu

Návrhom zákona sa má komplexne upraviť Trestný zákon v súlade s programovým vyhlásením vlády Slovenskej republiky, potrebami aplikačnej praxe a reagovať na súčasné zvýšené riziko hybridných hrozieb a šírenia dezinformácií. RÚZ k návrhu predkladá zásadné pripomienky k bodom novely, ktoré považuje za nezlučiteľné s ústavnou slobodou prejavu.

1. Všeobecná zásadná pripomienka k návrhu ako celku

Predkladaná novela je dobrou príležitosťou na to, sa vykonala potrebná aproximácia a konvergencia trestných sadzieb pri jednotlivých trestných činoch s právom Európskej únie a/alebo dobrou praxou iných členských štátov európskej

únie. Dovoľujeme si preto požiadať predkladateľa, aby spracoval a na odbornú diskusiu predložil analýzu/porovnanie trestných sadzieb platných v Slovenskej republike pri jednotlivých trestných činoch s trestnými sadzbami porovnateľnými v jednotlivých krajinách Európskej únie

2. Zásadná pripomienka k čl. I, bodu 229. návrhu zákona

Navrhujeme vypustiť tento novelizačný bod v plnom rozsahu (vrátane vypustenia z čl. IV)

Odôvodnenie:

Zavedenie trestného činu „Šírenie nepravdivej informácie“, tak ako je navrhované v § 361a návrhu zákona považujeme za neprípustné. Cieľom navrhovanej skutkovej podstaty je trestanie tých, ktorí vyrábajú alebo šíria nepravdivé informácie, pričom tieto informácie ovplyvňujú obyvateľstvo pri rozhodovaní o závažných otázkach celospoločenského významu. Máme za to, že navrhované znenie môže značne obmedziť právo na slobodu prejavu, ktoré je zakotvené v čl. 26 ods. 1 Ústavy SR. Sloboda prejavu je jedným z najdôležitejších základných práv, ktoré Slovenská republika ako demokratický štát zaručuje. Základom slobody prejavu je slobodná diskusia a pluralita názorov, ktoré môžu byť v prípade zavedenia tohto trestného činu obmedzené. Ako problematickú vidíme skutočnosť, že prostredníctvom tohto trestného činu budú môcť byť trestne stíhané aj názory občanov SR, ktoré sa nepovažujú za väčšinové a spoločensky uznávané, čo predstavuje jednoznačný zásah do slobody prejavu. Je neprípustné, aby v demokratickom štáte rozhodoval štát o tom, čo sa považuje za pravdivé a naopak, čo za nepravdivé. Za nejasný považujeme spôsob, akým sa bude v trestnom konaní dokazovať úmysel, resp. nebanlivosť šírenia nepravdivej informácie. Rovnako vágne a nejasné sú pojmy „ovplyvniť obyvateľstvo pri rozhodovaní“ a „závažné otázky celospoločenského významu“, ktoré budú v praxi ťažko definovateľné a bude ich možné v rámci trestného konania ľubovoľne ohýbať.

V osobitnej časti dôvodovej správy sa uvádza, že zavedenie tohto trestného činu je reakciou na pandémiu ochorenia COVID-19. Problematika šírenia nepravdivých informácií v súvislosti s pandémiou by nemala byť riešená zavádzaním nových trestných činov, ktoré môžu byť v budúcnosti zneužitú na iný, ako sledovaný účel ale otvorenou diskusiou.

Máme za to, že navrhované znenie je nebezpečné a môže spôsobiť potlačenie diskusie, vymiznutie argumentovania, kriminalizovanie názorov, ktoré sa nepovažujú za väčšinové a v konečnom dôsledku potlačenie slobody prejavu. Dezinformácie, hoaxy, nepravdy a hlúposti by sa mali zo spoločnosti odstraňovať diskusiou a nie využívaním prostriedkov trestného práva.

3. Zásadná pripomienka k čl. I, bodu 230. návrhu zákona

Navrhujeme vypustiť tento novelizačný bod v plnom rozsahu.

Odôvodnenie:

Zavedenie trestného činu „Šírenie nepravdivej informácie“, tak ako je navrhované v § 361a návrhu zákona považujeme za neprípustné. Cieľom navrhovanej skutkovej podstaty je trestanie tých, ktorí vyrábajú alebo šíria nepravdivé informácie, pričom tieto informácie ovplyvňujú obyvateľstvo pri rozhodovaní o závažných otázkach celospoločenského významu. Máme za to, že navrhované znenie môže značne ovplyvniť právo na slobodu prejavu, ktoré je zakotvené v čl. 26 ods. 1 Ústavy SR. Sloboda prejavu je jedným z najdôležitejších základných práv, ktoré Slovenská republika ako demokratický štát zaručuje. Základom slobody prejavu je slobodná diskusia a pluralita názorov, ktoré môžu byť v prípade zavedenia tohto trestného činu obmedzené. Ako problematickú vidíme skutočnosť, že prostredníctvom tohto trestného činu budú môcť byť trestne stíhané aj názory občanov SR, ktoré sa nepovažujú za väčšinové a spoločensky uznávané, čo predstavuje jednoznačný zásah do slobody prejavu. Je neprípustné, aby v demokratickom štáte rozhodoval štát o tom, čo sa považuje za pravdivé a naopak, čo za nepravdivé. Za nejasný považujeme spôsob, akým sa bude v trestnom konaní dokazovať úmysel, resp. nebanlivosť šírenia nepravdivej informácie. Rovnako vágne a nejasné sú pojmy „ovplyvniť obyvateľstvo pri rozhodovaní“ a „závažné otázky celospoločenského významu“, ktoré budú v praxi ťažko definovateľné a bude ich možné v rámci trestného konania ľubovoľne ohýbať.

V osobitnej časti dôvodovej správy sa uvádza, že zavedenie tohto trestného činu je reakciou na pandémiu ochorenia COVID-19. Problematika šírenia nepravdivých informácií v súvislosti s pandémiou by nemala byť riešená zavádzaním nových trestných činov, ktoré môžu byť v budúcnosti zneužitú na iný, ako sledovaný účel ale otvorenou diskusiou.

Máme za to, že navrhované znenie je nebezpečné a môže spôsobiť potlačenie diskusie, vymiznutie argumentovania, kriminalizovanie názorov, ktoré sa nepovažujú za väčšinové a v konečnom dôsledku potlačenie slobody prejavu. Dezinformácie, hoaxy, nepravdy a hlúposti by sa mali zo spoločnosti odstraňovať diskusiou a nie využívaním prostriedkov trestného práva.

4. Zásadná pripomienka k čl. I, bodu 247. návrhu zákona

Navrhujeme vypustiť tento novelizačný bod v plnom rozsahu.

Odôvodnenie:

Máme za to, že navrhované znenie skutkovej podstaty trestného činu hanobenia národa, rasy a presvedčenia, v zmysle ktorého je trestné hanobenie skupiny alebo jednotlivca pre ich vzhľad alebo osobnú charakteristiku je neprimeraným zásahom do slobody prejavu, ktorá je garantovaná v čl. 26 ods. 1 Ústavy SR. Cieľom rozšírenia tejto skutkovej podstaty je reakcia na určité formy prejavov nenávisti, avšak kriminalizácia verbálnych deliktov spočívajúcich v hanobení vzhľadu alebo osobnej charakteristiky môže byť v budúcnosti zneužívaná a v rámci trestného konania ľubovoľne ohýbaná. Za hanobenie vzhľadu a osobnej charakteristiky by sa mohli považovať akékoľvek poznámky na vzhľad osôb, čo považujeme za absolútne neprimeraný zásah do slobody prejavu. Zároveň takto navrhované znenie vyvoláva právnu neistotu, pretože pojmy „vzhľad“ a „osobná charakteristika“ sú vágne a náchylné na zneužitie. Uvedené vyplýva aj z judikatúry Ústavného súdu SR, ktorý vo svojom rozhodnutí (PL. ÚS 29/05 – 161) uvádza, že z hľadiska skutkových predpokladov a obsahu príslušnej právnej úpravy musí zákonodarca koncipovať a formulovať zákon a v ňom obsiahnuté právne normy tak, aby zodpovedali požiadavkám jasnosti, prehľadnosti a justiciability. Ústavný súd SR taktiež v minulosti rozhodol (PL. ÚS 5/2017-117), že rozšírenie skutkovej podstaty hanobenia národa, rasy a presvedčenia o „politické presvedčenie“ je v rozpore s Ústavou SR, pretože predstavuje neprimeraný zásah do slobody prejavu, preto máme za to, že takto navrhované znenie trestného činu hanobenia národa, rasy a presvedčenia nie je prípustné.

Zdroj:

<https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/SK/LP/2021/722>